

det 18de Aarhundrede, at Interessen vaagner for Modersmaalet, Historie og Geografi.

1739 indførtes almindelig Skolepligt i Danmark; men baade med Skoler og Lærerkrafter var det i Folkeskolen daarlig bevendt endnu i Slutningen af det 18de Aarhundrede.

Paa Landet laa Skolerne saa spredt, at Børnene om Vinteren ikke kunde naa til dem, paa Grund af daarligt Vejr og Føre, og om Sommeren stod Skolerne tomme paa Grund af Markarbejdet.

Skolebygningerne var daarlige, de bedste var endnu de paa Frederik den Fjerdes Anordning oprettede 240 Skoler, de saakaldte Rytterskoler, der var bygget paa Krongodset.

Lærerne var daarligt lønnede, som Følge deraf uden egentlig Skoleuddannelse, for at leve havde de et Haandværk ved Siden af Skolegærringen; der undervistes kun i Læsning, Katekismus og Bibelhistorie.

I Købstæderne stod det ikke meget bedre til, heller ikke Hovedstaden havde noget almindeligt Skolevæsen.

Garnisonen og Søetaten havde sine egne Skoler, hvor det faste Mandskabs Børn undervistes. Fattigvæsenet havde oprettet de saakaldte Fattigskoler for de Børn, der var under dets Forsorg, endelig sendte mange deres Børn til de i den pietistiske Tid oprettede Kirkeskoler. Fattigskolerne er blevet til de nuværende Kommuneskoler, Kirkeskolerne bestaar endnu under Navnet »De forenede Kirkeskoler«. De raader kun over én Bygning (nemlig i København), men er en selvstændig Institution, der bestaar ved egne Midler og rekruteres af de flinkeste Børn fra Kommunens Skoler.

Oplysningstiden medførte lysere og bedre Forhold for Skolevæsenet. 1789 nedsattes den store Skolekommission, hvori Grev Chr. Reventlow og Biskop N. E. Balle havde Sæde. Som Frugt af Kommissionens Arbejde udkom i 1814 en Anordning for Folkeskolen paa Landet, en

Skoleanordning for Købstaden og et Reglement for København.

Herved udvidedes og skærpedes Undervisningspligten, Udgifterne paalignedes Kommunerne efter faste Regler, betryggende Regler for Lærernes Ansættelser og Lønninger gennemførtes, og de fik Ret til Pension; til Gengæld forlangtes der nu en Eksamen, som gav Adgang til Lærerstillingen. Der blev indført Klassedeling, og Fagkredsen blev udvidet. Der skulde undervises i Religion, Læsning, Skrivning, Sang samt eventuelt Gymnastik, lidt Historie og Geografi. Skolerne var fælles for Drengene og Piger. De gamle Degneembeder blev for at spare Lærerlønninger paa Landet og mange Steder i Købstæderne forenet med Lærerpladserne.

Grev Reventlow byggede selv Skoler paa sine Godser og ventede, at de andre Godsbesiddere skulde følge hans Eksempel, dette skete dog ikke.

Der var ved Anordningen af 1814 givet et udmærket Grundlag for Folkeskolen; men Udførelsen blev paa Grund af de pekuniære Forhold kun tarvelig, dog har dette Grundlag baaret Folkeskolen frem indtil den nyeste Tid.

Kravet om en bestemt Eksamen som Adgang til Lærerstillingen, medførte Opretelsen af Seminariet; Blaagaard var blevet oprettet 1790 og Brahetrolleborg 1794, begge med en treaarig Uddannelse.

Fra 1824—41 spillede den »Indbyrdes Undervisning« en stor Rolle. Metoden var indført fra England, hvor den var sat i System. Den bestod deri, at de store Elever optraadte som Hjælpere under Lærerens Tilsyn. Eleverne deltes i mindre Grupper, hver anført af en Hjælper. Paa et Tegn fra Lærerens Signalpibe, traadte de alle hen til de paa Væggene ophængte Tabeller, hvorigennem Læse-, Skrive- og Regnefærdigheden indøvedes. Paa et nyt Signal skiftede Grupperne Tabeller. I Ledelsen heraf og i en nøjagtig Bogføring over Gennemgangen af de forskellige Tabeller,